

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีความจำเป็นและสำคัญตามแนวการเรี ยนรู้ระดับชาติ เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการศึกษาชาติ ได้บัญญัติสาระตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไม่ว่าจะเป็นปรัชญาการศึกษา และความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในหมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการ ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน และใช้วิธีที่หลากหลาย (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2553, หน้า 1)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 10)

เด็กระดับปฐมวัยเป็นวัยที่ต้องเรียนรู้และยอมรับตามทฤษฎีของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) นักจิตวิทยาร่วมสมัย (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2536) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมบุคคลนั้นมีการปฏิสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้น และสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนจะเรียนจากตัวแบบ และการเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกตการตอบสนองและปฏิกริยาต่างๆ

ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบ
ได้ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการต่างๆ ของการเลียนแบบของเด็ก
ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ 1. กระบวนการดึงดูดความสนใจ 2. กระบวนการคงไว้ 3.
กระบวนการแสดงออก 4. กระบวนการจูงใจ แนวคิดของเบนคูราเน้นพฤติกรรมใดๆก็ตามสามารถ
ปรับหรือเปลี่ยนได้ตามหลักการเรียนรู้เป็นการกระตุ้นเด็ก มีการเรียนรู้พัฒนาการทางด้านสังคม
โดยใช้การสังเกตตัวแบบที่เด็กเห็น เด็กมีระดับการเรียนรู้แล้วเด็กจะมีทางเลือกใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น
เพื่อเก็บสะสมพฤติกรรมที่เป็นไปได้เอาไว้ และยิ่งกว่านั้น ตัวแบบช่วยให้เขาเลือกสถานการณ์ที่ดี
ที่สุดใช้ปฏิบัติต่อไป (สิริมา ภิญาโณนันตพงษ์, 2553, หน้า 58) นอกจากนี้ (อุดม เพชรสังหาร,
ม.ป.ป.) ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมศักยภาพสมองของเด็กและเยาวชนอ้างผลงานการค้นคว้าของ
อิริค อาร์ แคนเดล จิตแพทย์ชาวอเมริกัน เจ้าของโนเบล สาขาการแพทย์ ประจำปี 2543 จากผลงาน
การค้นคว้าวิจัยเรื่องการเรียนรู้และความจำมนุษย์ ได้สรุปผลงานตัวเองออกมาด้วยความสั้นๆว่า
“การเรียนรู้คือสิ่งที่ทำให้เราเป็นดังเช่นทุกวันนี้”

การถ่ายทอดเรื่องราวให้แก่นักเรียนในหมู่มนุษย์นั้นอาจกล่าวได้ว่าเริ่มขึ้นพร้อมกับการ
กำเนิดภาษาพูดนับเป็นจิตวิทยาความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องการสื่อสารกับบุคคลรอบ
ข้าง เล่าประสบการณ์ความเชื่อ ความหวาดกลัวเพื่อแลกเปลี่ยนหรือสืบสานต่อรุ่นสู่รุ่นต่อไปเรื่อยๆ
แรกเริ่มทีเดียวนั้นมนุษย์เราเริ่มการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆผ่านการสวดมนต์ มนุษย์มักร้องเพลงหรือ
บทสวดมนต์ขณะกำลังทำงานไปด้วยเพื่อสร้างกำลังใจและความกระตือรือร้นในกลุ่มและต่อมาก
พัฒนาขึ้นเป็นการเล่านิทานในเชิงสังคม เช่น เพื่อถ่ายทอดความเชื่อหรือศรัทธา การถ่ายทอดค่านิยม
ทางวัฒนธรรมด้านการศึกษา การสืบทอดตำนาน เรื่องเล่าปรัมปราต่างๆ หรือ ด้านเพื่อความบันเทิง
ดังจะเห็นได้จากนิทาน เป็นต้น เมื่ออารยธรรมของมนุษย์พัฒนาสูงขึ้น ผลผลิตที่เกิดจากภูมิปัญญา
ชาวบ้านที่สร้างสรรค์ขึ้นในรูปแบบต่างๆ โดยใช้ภาษา เป็นสื่อทั้งในรูปแบบของมุขปาฐะและที่เป็น
ลายลักษณ์อักษร เช่น เพลงนิทาน สุภาษิต เพื่อสร้างความบันเทิงในท้องถิ่น เสนอแง่คิด คติสอนใจ
ในการดำเนินชีวิต

นิทานเป็นเครื่องมือที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาด
ทางอารมณ์ของเด็กให้สูงขึ้นนิทานนอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะการฟังการพูดให้ความรู้ความ
สนุกสนานจินตนาการแก่เด็กแล้วนิทานยังช่วยฝึกสมาธิให้เด็กรู้จักสำรวมใจให้จดจ่ออยู่กับเรื่องที่
ฟังซึ่งเป็นพื้นฐานการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านหนังสือและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็กไป
พร้อมกันส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและอารมณ์ที่ดีตามมาและที่ผ่านมามีพบว่า
นิทานทำให้เด็กฉลาดได้กิจกรรมนิทานเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการ
เด็กและช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็กและเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการ

ให้แก่เด็กซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ด้านจิตพัฒนาชีวิตวัยได้กล่าวไว้ว่านิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัยเป็นสื่อที่ใช้ในการสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็กสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคม อารมณ์คุณธรรมจริยธรรมช่วยให้เด็กสามารถรับรู้เข้าใจทำให้เด็กซึมซับและรับความรู้ไว้นอกจากนี้ เรื่องราวต่างๆ ที่เราเล่าหรือให้เด็กฟังนั้น บางเรื่องราวสะท้อนให้เห็นที่มาและผลที่เกิดขึ้น ทำให้เด็กมองเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ เด็กจะซึมซับและเลียนแบบสิ่งเหล่านี้ไปเป็นแบบอย่างสำหรับชีวิตของเขาเอง” (อุดม เพชรสังหาร ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมศักยภาพสมองของเด็กและเยาวชน) และนักวิทยาศาสตร์ชื่อทอม โจนส์-ไดน์ มีความฉลาดทางปัญญา (IQ) ประมาณ 180 ขณะที่คนทั่วไปมีไอคิวประมาณ 90-110 เท่านั้น เขาได้ให้ข้อคิดที่สำคัญไว้ว่า ถ้าอยากมีลูกฉลาด คุณแม่คุณพ่อควรเล่านิทานให้ลูกฟังเป็นประจำ และจะให้ลูกฉลาดมากขึ้น โจนส์บอกว่า ต้องเล่านิทานให้ลูกฟังหลายๆเรื่อง คิดว่าคนที่ฉลาดเช่นนี้ พูดไว้แบบนี้ เราคงต้องเชื่อว่าจะเป็นอย่างนั้นจริงๆ”

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่านิทานสามารถช่วยเด็กเชื่อมโยงสิ่งที่เป็นนามธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรมได้และเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและจากรายงานการประเมินคุณภาพของโรงเรียนด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แต่ควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจัดกิจกรรมที่สนองต่อคุณลักษณะในแต่ละตัวบ่งชี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างนิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรมของนักเรียนระดับปฐมวัย

คำถามของการวิจัย

1. พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 หลังจากรับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมหรือไม่
2. พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 หลังจากรับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปากเปล่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมหรือไม่
3. พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ แตกต่างจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปากเปล่าหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนจารุพัฒนานุกูล ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนจารุพัฒนานุกูล ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปากเปล่า
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนจารุพัฒนานุกูล ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปากเปล่า

สมมติฐานของการวิจัย

1. พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 หลังจากการได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม
2. พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 หลังจากการได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปากเปล่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม
3. พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ แตกต่างจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปากเปล่า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนจารุพัฒนานุกูล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 299 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2559 ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากจากจำนวนหน่วยห้องเรียน ได้ห้อง อ. 2/1 และ อ.2/3 จำนวน 2 ห้องเรียนๆ ละ 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง โดยใช้เนื้อหาเดียวกันในการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 อ. 2/1 จำนวน 30 คน ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปากเปล่า

กลุ่มทดลองที่ 2 อ. 2/3 จำนวน 30 คน ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพประกอบ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของหนังสือนิทานประกอบภาพ มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ด้านการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง ในการทำกิจกรรมต่างๆ จำนวนหนังสือนิทาน 10 เล่ม ได้แก่

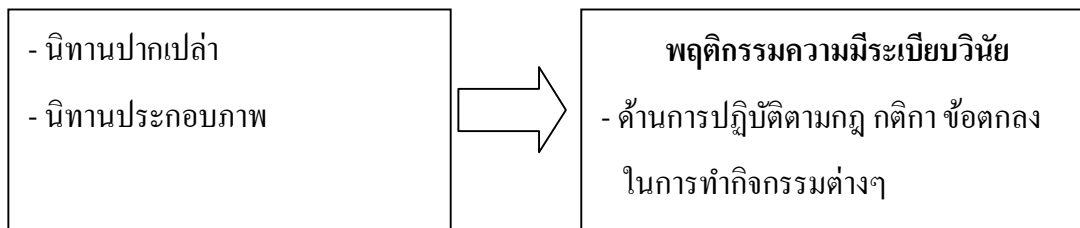
1. นิทานเรื่อง เหตุเกิดที่สนามเด็กเล่น
2. นิทานเรื่อง เหตุเกิดที่ห้องน้ำ
3. นิทานเรื่อง เหตุเกิดเพราะเก้าอี้ 2 ขา
4. นิทานเรื่อง เหตุเกิดบนโต๊ะอาหาร
5. นิทานเรื่อง เหตุเกิดเพราะของเล่น
6. นิทานเรื่อง เหตุเกิดเพราะเดินซิคซ้าย
7. นิทานเรื่อง เหตุเกิดเพราะหนังสือนิทาน
8. นิทานเรื่อง เหตุเกิดเพราะเดินคู่สัตว์เพลิน
9. นิทานเรื่อง เหตุเกิดเพราะล็อกเกอร์
10. นิทานเรื่อง เหตุเกิดเพราะช่องขนมในกระเป๋า

3. ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 โดยทำการทดลองการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเป็นระยะเวลา 5 วันๆ ละ 2 เรื่องๆ ละ 1 คาบเรียนๆ ละ 50 นาที

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย (สำนักงานคณะกรรมการการประเมินภายนอกสศนศศึกษา, 2549, หน้า 2) สำหรับเด็กปฐมวัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประเมินภายนอกสถานศึกษา, 2549, หน้า 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องและถ่ายทอดเรื่องราวที่สอดแทรกคุณธรรมด้านพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรมให้เด็กชั้นอนุบาล 2 ฟังและสนทนาโต้ตอบโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ใช้หนังสือประกอบภาพ

การเล่านิทานประกอบภาพ หมายถึง การเล่านิทาน โดยผู้เล่าจะใช้หนังสือที่มีภาพประกอบมาดึงดูดจุดสนใจของผู้ฟังในการเล่านิทาน

การเล่านิทานปากเปล่า หมายถึง การเล่านิทาน โดยผู้เล่าต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอ เพราะจุดสนใจของเด็กที่กำลังฟังนิทานจะอยู่ที่ผู้เล่าเท่านั้น

พฤติกรรมความมีระเบียบวินัย หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนชั้นอนุบาล 2 เคารพในข้อตกลงการเชื่อฟังและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของกลุ่มหรือห้องเรียน โดยต้องมีข้อตกลงที่ชัดเจนและมีความยุติธรรม มีการลงโทษอย่างยุติธรรมเสมอกัน ประกอบไปด้วย ด้านการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. การเดินแถวอย่างเป็นระเบียบ (ซิดขวา)
2. การเก็บของเล่นเข้าที่ให้เรียบร้อย
3. การเก็บหนังสือเข้าที่เดิม
4. การทิ้งขยะให้ถูกที่
5. การนั่งเก้าอี้ให้ถูกต้อง
6. การเก็บสิ่งของและอุปกรณ์ให้เป็นระเบียบ
7. การเก็บผลงานของตนเองให้ถูกที่
8. การปฏิบัติตามกฎกติกาของการเล่นกิจกรรมต่างๆ
9. การปฏิบัติตามคำสั่งของครู
10. มารยาทในการรับประทานอาหาร

เด็กชั้นอนุบาล 2 หมายถึง นักเรียนชาย – หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ห้อง 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนจารุวัฒนานุกูล

แบบวัด / แบบประเมินพฤติกรรม หมายถึง การเก็บข้อมูล หรือบันทึกพฤติกรรมของเด็กนักเรียนที่ทำในภาระงาน/ชิ้นงาน/การแสดงออกทางกิริยาท่าทาง ว่าผู้เรียนรู้อะไรสามารถทำอะไรได้ และจะทำต่อไปอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กนักเรียนระดับปฐมวัย มีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยในการทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยต่อไป